

OPETUKSEN JÄRJESTÄJÄN AIKUISTEN PERUSOPETUKSEN OPISKELUHUOLTOSUUNNITELMA

VANTAAN KAUPUNKI

2023

**Vantaa
Vanda**

Sisällys

1. Arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista	3
2. Oppilaitosyhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhuollon edistämiseksi	3
3. Toimenpiteet tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi (yksilökohtainen opiskeluhoito)	5
4. Yhteistyön järjestäminen opiskelijoiden ja heidän perheidensä sekä oppilaitoksessa työskentelevien ja muiden opiskelijoiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa.....	8
5. Suunnitelmat opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä kriisisuunnitelma.....	10
6. Toimenpiteet opiskeluhoitosuunnitelman toteuttamiseksi ja seuraamiseksi (omavalvonta).....	10

Liitteet:

Liite 1: Toisen asteen koulutuksen Suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Liite 2: Toisen asteen koulutuksen Kriisisuunnitelma (suunnitelma kriisi-, uhka- ja vaaratilanteiden varalle)

1. Arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista

Arvioon opiskeluhuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista (kouluterveydenhuolto sekä kuraattori- ja psykologipalvelut) kootaan tiedot kultakin koululta. Tiedot ilmoitetaan opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten henkilötyövuosina. Arvioilla varmistetaan opiskeluhoitopalvelujen riittävyys huomioiden oppilaiden ja kouluyhteisön tarpeet, terveystarkastusten ja henkilöstömitoitusten toteutuminen sekä palvelujen järjestäminen määräajassa.

Aikuisten perusopetus, Vantaa

Työntekijä	Toteutunut resurssi, tilanne 2/2023 / htv	Opetuksen järjestäjän arvio tarpeesta / htv / Vantaan aikuisopisto	Opetuksen järjestäjän arvio tarpeesta / htv / ammattiopisto Varia
Aikuisten perusopetus			
Terveystarkastaja	0	0,6	0,1
Lääkäri		0,2	1h 10 min / vko
Psykologi	0	0,4	0,1
Kuraattori	0,4	0,5	0,1

Laskemisessa on otettu huomioon S2-opiskelijoiden ja erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden määrät.

Vantaan aikuisopisto, erityishuomio:

Aikuisopiston aikuisten perusopetuksen opiskelijat ovat kaikki maahan muuttaneita nuoria tai aikuisia, joilla on heikko koulutausta tai ei lainkaan koulutaustaa. Opiskelijat ovat muuttaneet Suomeen pakottavista syistä esimerkiksi kriisialueilta, ja useilla opiskelijoilla on vaikeasta elämäntilanteesta tai traumaista aiheutuvia opiskelun ja elämänhallinnan haasteita. Aikuisten perusopetukseen ei myöskään sisälly nk. kolmiportaista tukea.

2. Oppilaitosyhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhuollon edistämiseksi

Yhteisöllinen opiskeluhoito on tärkeä osa perusopetuksen toimintakulttuuria ja sen kehittäminen edellyttää johtamista. Oppilaiden terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen kuuluu oppilas- ja opiskelijahuoltolain 6 §:n (opetussuunnitelman mukainen ja opetuksen järjestäjän opiskeluhoito) mukaisesti yhteisöllisen työn kokonaisuuteen. Tällä tarkoitetaan toimintaa, jonka avulla seurataan ja kehitetään yhteisöllistä ja yksilöllistä hyvinvointia sekä terveellisen, turvallisen ja esteettömän

oppimisympäristön syntymistä, edistetään mielenterveyttä ja oppimista sekä ehkäistään syrjäytymistä. Koulun henkilökunnalla on ensisijainen vastuu kouluyhteisön hyvinvoinnista.

Vantaan aikuisopisto:

Yhteisöllistä opiskeluhoitotyötä toteutetaan koko kouluyhteisössä henkilöstön ja opiskelijoiden keskuudessa erilaisilla tavoilla ja menetelmillä. Yhteisöllinen opiskeluhoitoryhmä kokoontuu säännöllisesti 2–3 kertaa lukukaudessa. Ryhmän toimintaa johtaa koulutuspäällikkö, ryhmän jäseniä ovat opinto-ohjaaja ja erityisopettaja sekä hyvinvointialueen edustajina ne opiskeluhoiton henkilöt, joiden palveluita aikuisopiston on kulloinkin mahdollista saada. Yhteisöllinen opiskeluhoitoryhmä käsittelee ja valmistelee opiskeluun ja hyvinvointiin liittyviä ajankohtaisia tai pidemmän aikavälin toimia. Yhteisöllisen hyvinvointiryhmän valmistelemia asioita käsitellään laajennetussa opettajainkokouksessa, johon osallistuu yhteisöllisen opiskeluhoitoryhmän jäsenten lisäksi koko opetushenkilöstö, myös koulunkäynninohjaajat.

Yhteisöllistä opiskeluhoitotyötä tekee koulun arjessa koko opetushenkilöstö. Opiskelijoiden opinnoissa eteneminen ja hyvinvointi on kaikkien yhteinen tahtotila ja tavoite. Työ on suunnitelmallista, mutta kuitenkin joustavaa niin, että lukuvuoden aikana on tarvittaessa mahdollista tarttua toimenpiteitä vaativiin haasteisiin. Yhteisöllisen opiskeluhoitotyön tavoitteellisuus näkyy lukuvuosisuunnitelmassa painopistealueina ja opetusohjelmassa kurssitarjontana. Kaikilla opiskelijoilla on opiskelusuunnitelmassaan viikoittainen opiskelua ja hyvinvointia tukeva oppitunti. Myös opiskelijakunta suunnittelee ja järjestää tapahtumia, jotka tukevat yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia.

Opiskelijoitten viikoittaisella opiskelua ja hyvinvointia tukevalla oppitunnilla käsitellään laajasti ja vaihtelevasti erilaisia teemoja. Opiskeluhoiton henkilöstöllä on mahdollisuus vierailla tunneilla. Tunneilla käsitellään myös päihteiden käyttöön liittyviä teemoja ja tehdään ennaltaehkäisevää työtä. Yksittäisen opiskelijan päihteiden käyttöä pyritään käsittelemään opiskelijan suostumuksella yksilökohtaisessa opiskeluhoitossa, jos käytettävissä on opiskeluhoiton henkilöstöä. Jos opiskelija on päihteiden vaikutuksen alaisena koulussa, toimitaan Aikuisopiston turvallisuussuunnitelman (pelastussuunnitelma) ja aikuisten perusopetuksen kriisikorttien ohjeiden mukaisesti.

Perusopetuslaki velvoittaa opiskelijoita osallistumaan opetukseen, ja käytännössä tämä on ehdoton opinnoissa etenemisen edellytys. Poissaoloja seurataan kaikilla kursseilla Wilma-järjestelmässä. Opettajat ovat yhteisesti laatineet poissaoloihin puuttumisen ohjeen. Kurssimuotoisessa opiskelussa jo muutama poissaolo voi aiheuttaa sen, että opiskelija ei saa kurssisuoritusta. Aikuisopiston opettajat ovat aineenopettajia, ja he seuraavat opiskelijan etenemistä opettamansa aineen opinnoissa. Aikuisopisto tiedostaa vastuun alle 18-vuotiaan poissaoloista ilmoittamisesta huoltajalle ja pyrkii selviytymään tehtävästä käytettävissä olevilla resursseilla.

Vantaan ammattiopisto Varia:

Yhteisöllisellä opiskeluhoitolla tarkoitetaan toimintakulttuuria ja toimia, joilla koko opiskeluyhteisössä edistetään opiskelijoiden oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta sekä opiskeluympäristön terveellisuutta, turvallisuutta ja esteettömyyttä. Yhteisöllistä opiskeluhoittoa toteuttavat kaikki Varian työntekijät sekä opiskeluhoiton toimijat. Kaikkien opiskelijoiden kanssa työskentelevien sekä opiskeluhoitopalveluista vastaavien on tehtävissään edistettävä opiskelijoiden ja oppilaitosyhteisön hyvinvointia sekä perheiden ja oppilaitosyhteisön välistä yhteistyötä. Yhteisöllinen opiskeluhoito on osa päivittäistä toimintaa. Tämä tarkoittaa siihen liittyvien näkökohtien huomioon ottamista opetuksen sisällöissä, menetelmissä, järjestelyissä ja muussa toiminnassa.

Varian yhteisöllisen hyvinvointiryhmän (YHR) tehtävänä on yhteisöllisen opiskeluhooltotoiminnan seuraaminen ja kehittäminen. YHR seuraa opiskeluhooltosuunnitelman ja yhteisten toimenpiteiden toteutumista sekä vastaa opiskeluhooltosuunnitelman päivittämisestä.

Ryhmä ei käsittele yksittäisiä opiskelijoita koskevia asioita. Ryhmä ei myöskään käsittele yleisellä tasolla kurinpidollisia eikä erityisopetukseen liittyviä asioita, mikäli ne eivät selkeästi ole opiskeluhoollollisia.

Poissaolojen ennaltaehkäisy

Oppilaitoskohtaiset suunnitelmat löytyvät oppilaitosten lukuvuosisuunnitelmista.

Yhteistyö ja käytänteet kouluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa

Joka toinen vuosi tehdään tarkastus kouluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin selvittämiseksi. Tarkastus koskee sekä Variassa että Vantaan aikuisopistossa järjestettävää aikuisten perusopetusta.

3. Toimenpiteet tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi (yksilökohtainen opiskeluhoolto)

Yksilökohtaisella opiskeluhoollolla tarkoitetaan kouluterveydenhuollon palveluja, opiskeluhoollon kuraattori- ja psykologipalveluja sekä yksittäistä oppilasta koskevaa monialaista yksilökohtaista opiskeluhoolltoa, jota toteutetaan monialaisessa asiantuntijaryhmässä. Yksilökohtaisessa opiskeluhoolllossa seurataan ja edistetään oppilaan kokonaisvaltaista terveyttä, hyvinvointia, osallisuutta ja oppimista, ehkäistään ongelmia ja tarjotaan varhaista tukea.

Yksilökohtainen opiskeluhoolto perustuu aina oppilaan sekä tarvittaessa huoltajan suostumukseen. Oppilaan osallisuus ja mielipiteet otetaan huomioon toimenpiteissä ja ratkaisuisa hänen ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti. Yksilökohtaisessa työssä noudatetaan tietojen luovuttamista, saamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä.

Vantaan aikuisopisto:

Opettajat ovat saaneet koulutusta opiskeluhoollon toimintatavoista, ja opiskeluhooltoon ohjauksen käytänteet on kuvattu Huoli opiskelijasta -kaavioon, joka toimii opettajien työkaluna. Opiskelijoita ohjataan ja rohkaistaan olemaan itse yhteydessä opiskeluhoollon henkilöstöön.

Monialaisen asiantuntijaryhmän kokoa opiskelijan tai alaikäisen opiskelijan huoltajan suostumuksen perusteella kuraattori. Monialaisen asiantuntijaryhmän työskentelyyn osallistuvat tilanteesta ja opiskelijan tai huoltajan toiveesta riippuen opinto-ohjaaja, kuraattori, erityisopettaja, terveydenhoitaja ja koulutuspäällikkö.

Opiskeluhoitokertomusten laatimisesta vastaa kuraattori ja niiden säilyttämisestä koulutuspäällikkö. Henkilötietojen käsittelyyn ja laajemmin tietosuojaan ja tietoturvaan liittyvissä kysymyksissä noudatetaan Vantaan kaupungin ja kaupunkikulttuurin toimialan ohjeistusta.

Tarkemmat tiedot henkilötietojen käsittelystä opiskeluhoollissa sekä rekisterinpitäjän ja Vantaan kaupungin tietosuojavastaavan yhteystiedot löytyvät Vantaan kaupungin verkkosivuilta.

Kurinpidollisena toimenä opiskelijalle voidaan antaa kirjallinen varoitus tai hänet voidaan erottaa enintään yhdeksi vuodeksi. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuutta opiskeluhoollon palveluihin käytettävissä olevien resurssien puitteissa.

Pitkäaikaissairautta sairastavan opiskelijan hyvinvointia pyritään tukemaan opiskeluhoollon palveluilla. Myös opetushenkilöstön on hyvä olla tietoinen opiskelijan sairauksista, jotka saattavat vaikuttaa ryhmän toimintaan tai vaatia ensiaputoimia. Vastuu opiskelijan lääkehoidosta on hänellä itsellään tai alle 18-vuotiaan opiskelijan huoltajalla. Opetushenkilöstö ei osallistu lääkehoidon toteuttamiseen. Opiskelija huolehtii itse erityisruokavalion ilmoittamisesta ruokapalvelun järjestäjälle. Katsomukseen perustuvaa ruokavaliota ei lueta erityisruokavalioksi, sillä kaikille opiskelijoille on varattu mahdollisuus valita lihaton lounasruokavaihtoehto.

Vantaan ammattiopisto Varia:

Opiskeluterveydenhuollon sairaanhoitopalvelut järjestetään pääsääntöisesti terveysasemalla. Opiskelijoilla on mahdollisuus hakeutua terveydenhoitajan vastaanotolle sairaanhoidollisissa asioissa ja opiskelija ohjataan tarvittaessa kunnallisiin perusterveydenhuollon palveluihin samoin perustein kuin muutkin kuntalaiset. Opiskeluterveydenhoitajalla on päivittäin vastaanotto ilman ajanvarausta. Opiskelija voi sairausasioissa olla yhteydessä opiskeluterveydenhoitajaan, terveysasemaan tai terveyskeskuspäivystykseen. Mikäli terveydenhoitaja ei ole tavoitettavissa, opiskelija voi olla yhteydessä terveysasemaan tai terveyskeskuspäivystykseen.

Mielenterveys- ja päihdeongelmissa nuori voidaan ohjata opiskelijaterveydenhuollossa toimivien psykiatristen sairaanhoitajien vastaanotolle. Psykiatrisia sairaanhoitajia on kaksi ja he työskentelevät Varian eri toimipisteissä. Opiskelija voi ottaa myös itse suoraan yhteyttä psykiatriin sairaanhoitajiin avuntarpeessa.

Mikäli on tarpeellista, nuori voidaan lähettää lääkärin läheteellä HYKS:in Nuorisopsykiatrian tutkimus-, arviointi- ja kriisipoliklinikalle. 18 vuotta täyttäneet opiskelijat ja aikuiset lähetetään tarvittaessa aikuispsykiatriseen hoitoon. Opiskelija voidaan ohjata myös nuorten keskus Nuppiin tai Vantaan sosiaali- ja kriisipäivystyksestä voi hakea apua vaikeaan elämäntilanteeseen.

Opiskelijalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskeluhoollon psykologin tai kuraattorin kanssa viimeistään seitsemäntenä oppilaitoksen työpäivänä sen jälkeen, kun opiskelija on tätä pyytänyt. Kiireellisessä tapauksessa mahdollisuus keskusteluun on järjestettävä samana tai seuraavana työpäivänä. Arvion asian kiireellisyydestä tekee se psykologi tai kuraattori, jolle tapaamispyyntö tulee. Määräajat koskevat ensimmäistä henkilökohtaisessa tapaamisessa käytyä keskustelua ja asian selvittelyn alkamista, eivät tukitoimien järjestelyä tai tutkimuksia.

Opiskeluhoollon psykologin tai kuraattorin arvion perusteella opiskelijalla on oikeus saada riittävä tuki ja ohjaus hänen opiskeluunsa ja kehitykseensä liittyvien vaikeuksien ehkäisemiseksi ja poistamiseksi.

Monialainen asiantuntijaryhmä kootaan opiskelijan asian käsittelemiseksi, opiskeluhuollon tuen tarpeen selvittämiseksi ja palvelujen järjestämiseksi. Monialaisuudella tarkoitetaan sitä, että paikalla on sekä oppilaitoksen opetushenkilöstön että opiskeluhuollon työntekijöiden edustaja/edustajia. Asiantuntijaryhmän kokoa se opiskeluhuollon tai muun henkilökunnan edustaja, jolle asian selvittäminen työtehtävien perusteella kuuluu. Monialaisen asiantuntijaryhmän tehtävänä on tukea opiskelijaa ja hänen hyvinvointiaan ja oppimisedellytyksiään. (Oppilas- ja opiskeluhoitolain soveltamisohje, STM 2015)

Asian käsittely asiantuntijaryhmässä perustuu opiskelijan suostumukseen. Suostumuksen pyytää se työntekijä, joka katsoo asian käsittelyn ryhmässä tarpeelliseksi. Suostumus voi olla suullinen silloin, jos asiantuntijaryhmän käsittelyyn osallistuu opetushenkilöstön lisäksi vain Varian kyseessä olevan toimipisteen opiskeluhuollon työntekijöitä. Tiedot suullisen suostumuksen antamisesta kirjataan opiskeluhoitokertomukseen. Jos käsittelyyn osallistuu muita tahoja tai jos opiskelija haluaa mukaan muita henkilöitä (esimerkiksi ystävän tai oppilaitoksen ulkopuolisen auttajatahon) suostumuksen tulee olla kirjallinen. Tiedot suostumuksen antamisesta kirjataan opiskeluhoitokertomukseen. Ennen kuin opiskelija antaa suostumuksensa, on varmistettava, että häntä on informoitu asianmukaisesti ryhmän toimintaperiaatteista sekä siitä, että asiantuntijaryhmän jäsenillä on oikeus ilmaista toisilleen kaikki asian hoitamisen kannalta välttämättömiksi katsomansa salassa pidettävät tiedot sekä oikeus konsultoida muita asiantuntijoita.

Tärkeää asiantuntijaryhmän työskentelyssä on, että mukaan otetaan ne henkilöt, jotka ovat keskeisiä opiskelijan asioissa. Ryhmässä voi olla tarpeen mukaan esimerkiksi vastuuopettaja, opinto-ohjaaja, opettaja, terveydenhoitaja, kuraattori tai psykologi sekä osaamispalveluesihenkilö. Erityisesti vastuuopettajan on tärkeää olla monialaisen asiantuntijaryhmän jäsen, jos opiskelijan suostumus on siihen saatavissa. Opettaja ja vastuuopettaja tuntevat usein opiskelijan tilanteen parhaiten. Ryhmät ovat keskustelevia ja neuvovia ja jos opiskelija on alaikäinen, tavoitteena on työskennellä yhteistyössä huoltajien kanssa, mikäli mahdollista. Asiantuntijaryhmässä sovitaan opiskelijan hyvinvointiin liittyvistä tavoitteista, työnjaosta ja asioiden seurannasta.

Asiantuntijaryhmä valitsee keskuudestaan vastuuhenkilön. Vastuuhenkilö vastaa siitä, että opiskelijan asian käsittely kohti tavoitetta etenee ja että opiskelija ja huoltajat sitoutetaan ja osallistetaan prosessiin. Vastuuhenkilö kutsuu koolle tarvittavat palaverit, on yhteydessä huoltajiin ja mukana oleviin eri tahoihin. Vastuuhenkilö myös kirjaa yksittäisen opiskelijan asian käsittelyn opiskeluhoitokertomukseen. Myös muut asiantuntijaryhmän jäsenet voivat tehdä kirjauksia monialaisen kertomukseen. Mikäli ryhmässä on sovittu, että opettajan toimii vastuuhenkilönä, voivat opiskeluhuollon työntekijät auttaa kirjausten laatimisessa. Oppilaitoksen ulkopuoliset osallistujat eivät ole varsinaisia monialaisen asiantuntijaryhmän jäseniä. Heille tai opiskelijalle tai huoltajille itselleen ei voida antaa käyttöoikeuksia tai oikeutta tehdä kirjauksia opiskeluhoitokertomukseen. Monialaisen asiantuntijaryhmän jäsenillä on oikeus pyytää opiskelijan asiassa neuvoa tarpeelliseksi katsomiltaan asiantuntijoilta, ja ilmaista tässä tarkoituksessa myös salassa pidettäviä tietoja. Konsultaatiosta tehdään asianmukaiset merkinnät opiskeluhuollon kertomukseen.

Yksilökohtaisen opiskeluhuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi tarpeelliset tiedot kirjataan opiskeluhuollon kertomuksiin. Variassa on käytössä Vantaan yhteinen opiskeluhuollon kertomus – lomake. Lomakkeet ovat saatavilla Varian intranetissä. Kun opiskeluhuollon monialaisessa asiantuntijaryhmässä selvitetään yksittäisen opiskelijan opiskeluhuollon tarvetta, tai kun sen jäsenet toteuttavat jo suunniteltuja ja sovittuja yksilöllisiä opiskeluhuollon tukitoimia, asiantuntijaryhmän vastuuhenkilön (asiantuntijaryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön) on kirjattava ryhmän toimintatavoitteiden kannalta välttämättömät opiskelijaa koskevat tiedot

opiskeluhooltokertomukseen. Myös muut asiantuntijaryhmän jäsenet voivat tehdä kirjauksia salassapitovelvoitteiden estämättä.

Opiskeluhooltokertomus laaditaan jatkuvaan muotoon aikajärjestyksessä eteneväksi ja siihen kirjataan opiskelijan:

- 1) nimi, henkilötunnus, kotikunta sekä alaikäisen tai muutoin vajaavaltaisen opiskelijan huoltajan tai muun laillisen edustajan nimi ja yhteystiedot;
- 2) asian aihe, tausta ja vireille panija;
- 3) tiedot asian käsittelystä monialaisen asiantuntijaryhmän kokouksessa, kokoukseen osallistuvat henkilöt ja heidän asemansa;
- 4) suunnitelma toimenpiteistä opiskelijan yksilökohtaisen opiskeluhoollon järjestämiseksi ja niiden toteuttamisesta ja seurannasta vastaavat tahot;
- 5) opiskelijaa koskeva välttämätön tieto liittyen opiskeluhoollon toteutettuihin ja toteutettaviin toimenpiteisiin;
- 6) kirjauksen päivämäärä sekä kirjauksen tekijä ja hänen ammatti- tai virka-asemansa.

Jos opiskeluhooltokertomukseen sisältyviä tietoja annetaan henkilölle, joka ei osallistu opiskelijan yksilökohtaisen opiskeluhoollon tarpeen selvittämiseen tai sen toteutukseen taikka niihin liittyviin tehtäviin, asiakirjaan on merkittävä, mitä tietoja, kenelle ja millä perusteella tietoja on luovutettu. Yksittäistä opiskelijaa koskevat kirjat ovat salassa pidettäviä. Salassa pidettävät asiakirjat on merkittävä salassapitomerkinnoin.

Asiantuntijaryhmä ei tee hallintopäätöksiä. Tarvittaessa päätökset tekee se viranhaltija, jonka toimivaltaan asia kuuluu (esim. määräaikaerottaminen). Asiantuntijaryhmässä ei käsitellä erityisopetukseen liittyviä tai muita pedagogisia asioita. Monialaisen asiantuntijaryhmän käyttämät lomakkeet ovat saatavilla Varian intranetissä.

Huom! Opiskeluhoollon palveluista vastaavat hyvinvointialueen työntekijät (terveydenhoitaja, lääkäri, kuraattori, psykologi) kirjaavat omiin tietojärjestelmiinsä yksittäistä opiskelijaa koskevat tiedot omaa ammattialaa koskevien säännösten mukaisesti. Silloin kysymyksessä ei ole opiskeluhoollon kertomus.

Tarkemmat tiedot henkilötietojen käsittelystä opiskeluhoollon sekä rekisterinpitäjän ja Vantaan kaupungin tietosuojavastaavan yhteystiedot löytyvät Vantaan kaupungin verkkosivuilta.

4. Yhteistyön järjestäminen opiskelijoiden ja heidän perheidensä sekä oppilaitoksessa työskentelevien ja muiden opiskelijoiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa

Opiskeluhoolto on kaikkien kouluyhteisössä työskentelevien ja opiskeluhoollon palvelujen ammattilaisten yhteinen tehtävä. Oppilaiden, huoltajien, opetustoimen henkilöstön ja opiskeluhoollon palvelujen työntekijöiden sekä yhteistyötahojen osallisuus opiskeluhoollon toimintatapojen suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa on opiskeluhoollon keskeistä.

Tämä edellyttää yhteisiä toimintatapoja ja erityisesti opetuksen järjestäjän ja hyvinvointialueen yhteistyötä.

Vantaan aikuisopisto:

Opiskeluhuollon suunnitelmaa on tarkasteltu koko opetushenkilöstön kanssa ja henkilöstöllä on ollut mahdollisuus vaikuttaa suunnitelman sisältöön. Opetushenkilöstö saa säännöllisesti ohjausta ja koulutusta opiskeluhuollon toimintatapoihin laajennetuissa opettajainkokouksissa.

Opiskeluhuollon palveluista kerrotaan opiskelijoille aina sopivissa tilanteissa ja opiskelijoita rohkaistaan hyödyntämään palveluita. Opiskeluhuollon henkilöstö vierailee oppitunneilla tai koulun yhteisöllisissä tapahtumissa mahdollisuuksien mukaan.

Yhteistyötä lastensuojelun, turvallisuusasiantuntijan ja poliisin kanssa tehdään tarvittaessa. Opiskelijoiden jatko-ohjauksessa tehdään tarvittaessa yhteistyötä etsivän nuorisotyön kanssa.

Esihenkilö huolehtii siitä, että henkilöstölle tarjotaan riittävästi koulutusta opiskeluhoitotyöhön ja perehdyttää henkilöstön opiskeluhoitosuunnitelmaan.

Vantaan ammattiopisto Varia, aikuisten perusopetus

Huoltajien kanssa tehtävässä yhteistyössä huomioidaan aikuistuvan nuoren ja täysi-ikäisen opiskelijan itsenäisyys ja oma vastuullisuus sekä nuoren etu. Vastuupettajan rooli on merkittävä.

Varian opiskelijoilla on käytössä sähköinen opiskelijaliittymä Studenta, jonne myös alaikäisen nuoren huoltaja saa omat tunnukset. Niiden avulla opiskelija ja huoltaja voivat seurata opiskelun etenemistä, suorituksia ja poissaoloja. Huoltajan tunnukset vanhenevat opiskelijan täyttäessä 18 vuotta, mutta tämänkin jälkeen huoltajat voivat jatkaa liittymän käyttöä opiskelijan antamalla luvalla. Variassa toivotaan, että yhteydenpito huoltajiin voisi jatkua myös opiskelijan tultua täysi-ikäiseksi.

Yhteistyötä nuorisotoimen kanssa tehdään mm. alueellisissa viranomaisverkostoissa, esimerkiksi alueellisissa päihdetyöryhmissä ja yksittäisissä tapauksissa voidaan tehdä työparityötä yhteisen asiakkaan kanssa.

Opiskeluterveydenhuollon tai terveysaseman lääkäri voi lähettää opiskelijan tarpeen mukaan erikoissairaanhoidon.

Poliisia konsultoidaan huume-, väkivalta-, vahingonteko-, varkaus-, häirintä- ja uhkatilanteissa. Poliisiin voidaan ottaa yhteyttä koululta esimerkiksi kiusaamisen, myös netissä tapahtuvan kiusaamisen, johdosta. Opiskeluhoitohenkilöstö järjestää yhdessä poliisin kanssa tarvittaessa esimerkiksi tietoisuuksia ajankohtaisista teemoista. Poliisia voidaan käyttää myös integroituna opetukseen. Poliisi voidaan kutsua esimerkiksi kertomaan opiskelijoille, millainen rikos on kunnianloukkaus ja mitä siitä voi seurata.

Esihenkilö huolehtii siitä, että henkilöstölle tarjotaan riittävästi koulutusta opiskeluhoitotyöhön ja perehdyttää henkilöstön opiskeluhoitosuunnitelmaan.

5. Suunnitelmat opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä kriisisuunnitelma

Opetuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelma sisältää oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa ja oppivelvollisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määrätyt kohdat. Aikuisten perusopetuksessa suunnitelman valmistelussa otetaan huomioon opiskelijaryhmän erityispiirteet kuten ikä, elämäntilanne sekä kieli- ja kulttuuritausta.

Vantaan aikuisopisto:

Aikuisten perusopetuksessa noudatetaan pääosin Vantaan aikuisopiston turvallisuussuunnitelman mukaista ohjeistusta. Käytössä on myös kasvatuksen ja oppimisen toimialan kriisikorteista aikuisten perusopetukseen muokattu versio, joka toimii henkilöstön pikaohjeena kriisitilanteissa.

Kiusaamistilanteissa ilmoitusvastuu alle 18-vuotiaan opiskelijan huoltajalle on opettajalla. Opetushenkilöstö valmistelee kiusaamista ennaltaehkäisevää ja kiusaamiseen puuttumisen toimintamallia.

Vantaan ammattiopisto Varia, aikuisten perusopetus

Vantaan toisen asteen koulutuksessa on käytössä yhteinen suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Suunnitelman pohjalta Varian YHR ja toimipistekohtaiset hyvinvointiryhmät voivat suunnitella tarkempia kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän käsittelyn malleja niin yhteisö-, ryhmä- kuin yksilötasolla. Mallit ja ohjeet käydään läpi esimiesten johdolla opetushenkilöstön kanssa. Mikäli yksittäinen opiskelija tarvitsee tukea ja asian yksilökohtaista käsittelyä, ohjataan hänet tarvitsemansa tuen piiriin. Se voi olla esimerkiksi ohjaus psykologille, kuraattorille, opiskeluterveydenhuoltoon tai johonkin oppilaitoksen ulkopuoliselle taholle. Opiskelijalle voidaan tarvittaessa perustaa myös monialainen asiantuntijaryhmä. Opettajan tai osaamispalveluesimiehen tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle (Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta 164/2022, 80§).

Kriisisuunnitelma

Aikuisten perusopetuksessa noudatetaan Vantaan toisen asteen koulutuksen yhteistä kriisisuunnitelmaa niiltä osin, kuin kriisisuunnitelma sopii aikuisten perusopetuksen erityispiirteisiin. Kriisitilanteissa hyödynnetään myös kriisikortteja, jotka on luotu toimintaohjeiksi erityyppisiin kriisitilanteisiin.

6. Toimenpiteet opiskeluhuoltosuunnitelman toteuttamiseksi ja seuraamiseksi (omavalvonta)

Vantaa-Kerava yhteinen opiskeluhuoltoryhmä

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 14 a §:n mukaan hyvinvointialueen on yhdessä alueensa kuntien kanssa muodostettava alueellinen opiskeluhuollon yhteistyöryhmä. Yhteistyöryhmä toimii hyvinvointialueen ja sen alueella toimivien koulutuksen järjestäjien yhteistyöelimenä.

Vantaan oppimisen ja kasvatuksen toimialalla toimivassa Opiskeluhoollon ja hyvinvoinnin kehittämisryhmässä on tehty esiopetuksesta toiselle asteelle yhteinen opiskeluhoollon omavalvontaan yhteinen tiedonkeruun pohja. Omavalvonnassa seurataan:

- Yksikkökohtaisten opiskeluhoolloryhmien navigointien toteutumista (1 x / 3 v.)

Vuosittain seurataan toteutuneita määriä seuraavista asioista:

- Yhteisölliset hyvinvointiryhmät
- Monialaiset asiantuntijaryhmät
- Psykologi- ja kuraattoripalveluiden toteutuminen
- Terveystenhoitajan ja lääkärin tarkastusten toteutuminen

LIITTEET

LIITE 1: TOISEN ASTEEN KOULUTUKSEN SUUNNITELMA OPISKELIJOIDEN SUOJAAMISEKSI VÄKIVALLALTA, KIUSAMISELTA JA HÄIRINNÄLTÄ

Laki Ammatillisen koulutuksen (531/2017) 80 §:n mukaan sekä Lukiolain (714/2018) 40§:n mukaan opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Koulutuksen järjestäjän tulee suojata opiskelijaa kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä.

Ammatillisen koulutuksen annetun lain (164/2022) 80 §:n mukaan sekä Lukiolain L164/2022, 80§:n mukaan opettajan tai rehtorin tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.

Ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (94§ 2 mom.) sekä Lukiolaissa (714/2018 30§ 2 mom.) opiskelijan käyttäytymisvelvoitetta on tarkennettu siten, että opiskelijan on käyttäydyttävä muita kiusaamatta ja syrjimättä sekä toimittava siten, ettei hän vaaranna muiden opiskelijoiden, oppilaitosyhteisön tai opiskeluympäristön turvallisuutta tai terveyttä.

1. Käsitteiden avausta

1.1 Kiusaaminen

Kiusaaminen on puolustuskyvyttömän oppilaan tahallinen vahingoittaminen. Yhdelle ja samalle oppilaalle aiheutetaan toistuvasti vahinkoa tai pahaa mieltä. Kiusaaminen erottuu riitelystä tai häirinnästä siitä, että se on toistuva, tietoinen ja siinä käytetään vallankäyttöä. Kiusaaminen on useimmiten ryhmäilmiö. Kiusaaminen voi olla psyykkinen, fyysinen, omaisuuteen kohdistuva tai verkkokiusaaminen.

Psyykkinen kiusaaminen tai henkinen väkivalta on pilkkaaminen, haukkuminen, matkiminen, toisen kohtelu kuin ilmaa, sulkemista pois joukosta, vahingoittamalla ihmissuhteita, toisten yllyttäminen yhtä vastaan, juoruilu, syrjiminen, pettäminen, ilmeily, huokailu, rasistinen käyttäytyminen, merkitsevien silmäysten vaihtaminen toisten kanssa, kikattelu tai pilkallinen nauru, rahan kiristäminen, uhkailu, pakottaminen tekoihin, väärin neuvominen, jne.

Fyysinen kiusaaminen on lyöminen, potkiminen, töniminen, nipistely, kamppaaminen, hiuksista vetäminen, väkivalta, joka naamioidaan urheiluksi ja leikiksi, pään kastaminen vessanpönttöön, kulun estäminen, esineellä heittäminen jne.

Omaisuuteen kohdistuva kiusaaminen on tavaroiden piilottelu ja ottaminen, tahallinen tuhoaminen jne.

Nettikiusaaminen on nimettömien tai nimellä loukkaavien, pilkkaavien tai halventavien viestien, kuvien tai videoiden lähettäminen, toisena ihmisenä esiintyminen, toisen henkilön yksityisten tietojen levittäminen, ryhmästä eristäminen jne. Netti-/somekiusaaminen tapahtuu pikaviestimissä, yhteisöpalveluissa tai keskustelupalstoilla. Somekiusaaminen leviää nykyään usein netistä koulun arkeen. Somekiusaaminen on julkista ja pysyvää.

Somekiusaaminen on usein rikos, kunnianloukkaus, esim. loukkaavien tekstien laittaminen nettiin, yksityiselämää koskevan tiedon levittäminen, laiton uhkaus.

Jokainen kiusattu kokee kiusaamisen omalla tavallaan. Kiusaamisen määrittelyissä voidaan kuunnella kiusaamisen kohteeksi joutuneen omia kokemuksia.

1.2 Väkivalta

Väkivalta on opiskelijan väkivaltainen ja uhkaava käyttäytyminen, jolla hän vaarantaa toisen henkeä tai terveyttä tai joka kohdistuu esimerkiksi oppilaitoksen irtaimistoon.

1.3 Häirintä

Häirintä on tilanne, jossa luodaan halventava, nöyryyttävä, uhkaava, vihamielinen tai hyökkäävä ilmapiiri liittyen toisen henkilön seksuaaliseen suuntautumiseen, alkuperään, vammaisuuteen, ikään, kieleen, uskontoon, vakaumukseen, mielipiteeseen, poliittiseen toimintaan, perhesuhteisiin, terveydentilaan tai muuhun tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslaissa säädettyyn syrjintäperusteeseen. Häirintä voi esiintyä asiattomana vihjailuna ja loukkaavana käytöksenä sanoin tai teoin. Häirintä voi myös olla ihmisarvoa loukkaavan materiaalin esittäminen verkossa tai sosiaalisessa mediassa. Häirintä linkittyy läheisesti vihapuheeseen.

1.3.1 Seksuaalinen häirintä ja sukupuoleen perustuva häirintä

Seksuaalinen häirintä on ei-toivottu yksipuolinen huomio, joka liittyy sukupuoleen. Seksuaalinen häirintä tapahtuu sanoin, elein ja teoin. Se voi myös tapahtua sosiaalisessa mediassa tai puhelimen välityksellä. Huomion kohteena olevan henkilön oma tuntemus ja kokemus mittaa, onko kyseessä seksuaalinen häirintä. Seksuaaliselle häirinnälle on tyypillistä sen toistuvuus, mutta se voi myös olla yksittäinen teko. Seksuaaliseen häirintään liittyy usein vallankäyttöä.

Seksuaalinen häirintä on esimerkiksi

- seksuaalisesti vihjailevat eleet, ilmeet tai kosketukset
- epäasialliset seksuaaliset puheet tai vitsit
- vartaloa, pukeutumista tai yksityiselämää koskevat asiattomat huomautukset tai kysymykset
- näkyvillä olevat pornografiset tai yliseksuaaliset painotuotteet
- seksuaaliset värityyneet kirjeet, viestit, kuvat tai videot eri sosiaalisen median kanavilla
- sukupuoliyhteyttä tai muuta sukupuolista kanssakäymistä koskevat ehdotukset tai vaatimukset

Sukupuoleen perustuvalla häirinnällä tarkoitetaan henkilön sukupuoleen liittyvää ei-toivottua käytöstä, joka ei ole luonteeltaan seksuaalista ja jolla tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukataan tämän henkistä tai fyysistä koskemattomuutta ja jolla luodaan uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri.

Sukupuoleen perustuva häirintä on esimerkiksi

- alentava ja kielteinen puhe toisesta sukupuolesta
- toisen sukupuolen halventaminen

2. Ennaltaehkäisy

2.1 Ennaltaehkäisy ja puuttuminen oppilaitosyhteisötasolla

Kiusaamisen, väkivallan ja seksuaalisen häirinnän ehkäisemisen lähtökohtana on oppilaitoksen johdon ja kaikkien työntekijöiden asenne; kiusaamista, väkivaltaa ja häirintää ei tule pitää missään olosuhteissa hyväksyttävänä, jokainen on sitoutunut ennaltaehkäisemään ja puuttumaan välittömästi kaikkiin esille tuleviin tapauksiin. Henkilökunnalle, opiskelijalle ja huoltajille tiedotetaan kiusaamisesta, häirinnästä ja väkivallasta, jotta he tunnistavat niiden eri muodot. Yhteisön tulee myös tietää ilmiöiden esiintyvyydestä ja vakavuudesta. Henkilökunnalle pidetään tarpeen mukaan perehdytyksiä tiettyihin ilmiöihin ja niiden puuttumiseen.

Kiusaamista, häirintää ja väkivaltaa käsitellään ennaltaehkäisevästi yhteisöllisen hyvinvointiryhmän kokouksissa, henkilökunnan kokouksissa sekä suunnittelupäivillä. Jokaisen aikuisen pitää olla tarkkana siitä, että ei kiusaamis-, häirintä- tai väkivaltatilanteita havaitessaan jää hiljaisen hyväksyjän rooliin. Kiusaaminen, väkivalta ja häirintä eivät lopu itsestään, vaan niihin on puututtava. Ellei niihin puututa, on vaarana, että niitä aletaan pitää ”normaalina” käyttäytymisenä.

Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä käydään henkilökunnan, opiskelijoiden, huoltajien, tarvittavien viranomaisien sekä yhteistyökumppaneiden kanssa läpi joka lukuvuosi. Suunnitelma on näkyvillä huoltajille ja opiskelijoille sähköisessä järjestelmässä, lukuvuosiotiedotteessa, vanhempainilloissa ja oppitunneilla. Suunnitelman läpikäymisen yhteydessä kerrotaan myös, mitkä kyselyt oppilaitoksessa tehdään kiusaamisesta, väkivallasta sekä häirinnästä, ja missä yhteyksissä ne käydään läpi.

Kiusaamistapauksessa seurataan kiusaamiseen puuttumisen toimintamallia. Selvittelyyn osallistuu ainakin kaksi henkilökunnan jäsentä. Alaikäisten opiskelijoiden huoltajat otetaan mukaan selvittelyyn ja sovitteluun.

Oppilaitoksessa tehdään järjestyssäännöt Opetushallituksen ohjeiden mukaan.

2.2 Ennaltaehkäisy ja puuttuminen opiskelijaryhmätasolla

Kiusaamista, häirintää ja väkivaltaa käsitellään ennaltaehkäisevästi ryhmänohjauksessa, kokouksissa, eri aineiden oppitunneilla, teemapäivillä ja teemaviikoilla. Jos kouluterveyskyselyssä tai oppilaitoksen omissa kyselyissä nousee huolia teeman osa-alueissa, teema nostetaan painopisteeksi, jota käsitellään tehostetusti opiskelijoiden kanssa. Opiskelijoita tiedotetaan sekä oikeuksista että velvollisuuksista ryhmän jäsenenä.

Oppilaitoksissa kiinnitetään jatkuvaa huomiota ryhmäyttämiseen. Ryhmäyttäminen on jatkuva, läpi toiminta-/lukuvuoden toteutuva prosessi. Erityistä huomiota kiinnitetään ensimmäisen vuoden opiskelijoihin. Ryhmäyttämistä voidaan tehdä yhteistyössä nuorisopalveluiden ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa. Myös tutoropiskelijat ovat aktiivisesti mukana uusien opiskelijoiden opintojen alkaessa.

Nuorten osallisuutta ja yhteistoimintaa kehitetään jatkuvasti. Opiskelijakunnat ja tutoropiskelijat osallistuvat oppilaitoksen toiminnan kehittämiseen ja arviointiin monipuolisesti. Laajemmissa uudistuksissa osallistetaan opiskelijat erilaisten kyselyiden ja osallisuustapahtumien avulla. Tutorit ja opiskelijakunta ovat aktiivisesti mukana hyvinvoinnin edistämisessä, kiusaamisen ehkäisyssä ja lievien ristiriitatilanteiden

selvittelyssä. Opiskelijoiden edustajat osallistuvat koko koulun suunnittelu- ja arviointityöhön.

2.3 Ennaltaehkäiseminen ja puuttuminen yksilötasolla

Oppilaitoksen kaikkia opiskelijoita tulee rohkaista ja kannustaa puuttumaan näkemäänsä kiusaamiseen, väkivaltaan ja häirintään. Opiskelijoille informoidaan oppilaitoksen prosesseista kiusaamiseen, väkivaltaan ja häirintään puuttumiseen liittyen. Oppilaitoksen toimintasuunnitelman tunteminen rohkaisee opiskelijoita puuttumaan aktiivisesti heidän havaitsemiin häiriöihin. Myös ilmiön käsitteleminen ja pohtiminen etukäteen auttaa opiskelijoita tunnistamaan häiriötilanteet.

Teemaa käsitellään jokaisen henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadinnan yhteydessä.

Kiusaamistapaukset selvittää ainakin kaksi henkilökunnan edustajaa. He hyödyntävät toiminnassaan kiusaamiseen puuttumisen toimenpiteitä (luku 2.3.1) sekä tarvittaessa kaupungin kriisikortteja. Kiusaamisen selvittelyprosessia dokumentoidaan tarkasti. Jos kiusaaminen jatkuu, toimenpiteistä huolimatta pyydetään apua muilta viranomaisilta (katso Toimenpiteet).

Opiskelijoille opetetaan miten toimia, jos heitä häiritään:

- Ensimmäisenä toimenpiteenä on kertoa kiusaajalle/häiritsijälle selvästi, miltä hänen käyttäytymisensä tuntuu ja pyytää tätä lopettamaan. Pyri sanomaan EI vakuuttavasti.
- Usein turvallisinta on poistuminen paikalta. Tilanteesta on aina oikeus poistua. Poistumiseen ei tarvita kenenkään lupaa eikä silloin tarvitse sanoa mitään.
- Jos kiusaaminen, väkivalta ja häirintä kiellosta huolimatta jatkuu, ilmoita siitä aina jollekin oppilaitoksen aikuiselle ja/tai huoltajalle.
- Asian käsittelyä varten kirjaa tapahtuma esim. puhelimeesi: tapahtuma-ajat ja -paikat, mitä tapahtui ja keitä oli läsnä.

Muista, että kiusaaminen, väkivalta tai häirintä ei ole koskaan häirinnän kohteen syytä.

Opiskelijoille opetetaan, miten puuttua näkemäänsä kiusaamiseen, häirintään tai väkivaltaan esimerkiksi seuraavilla tavoilla:

- Sanomalla häiritsijälle, että hänen käyttäytymisensä on loukkaavaa ja että hänen on lopetettava.
- Tukemalla, puolustamalla ja uskomalla häirintää kokenutta kaveria.
- Tapahtunutta ei saa vähätellä eikä syyttää ahdisteltua kaveria.
- Kertomalla tapahtuneesta jollekin oppilaitoksen henkilökuntaan kuuluvalla ja/tai huoltajalle.

Jos ei uskalla mitenkään puuttua kiusaamiseen, on tärkeää ainakin kertoa tapahtuneesta (vaikka nimettömällä viestillä) jollekulle oppilaitoksen henkilökuntaan kuuluvalle.

2.3.1 Kiusaamiseen puuttumisen toimenpiteet

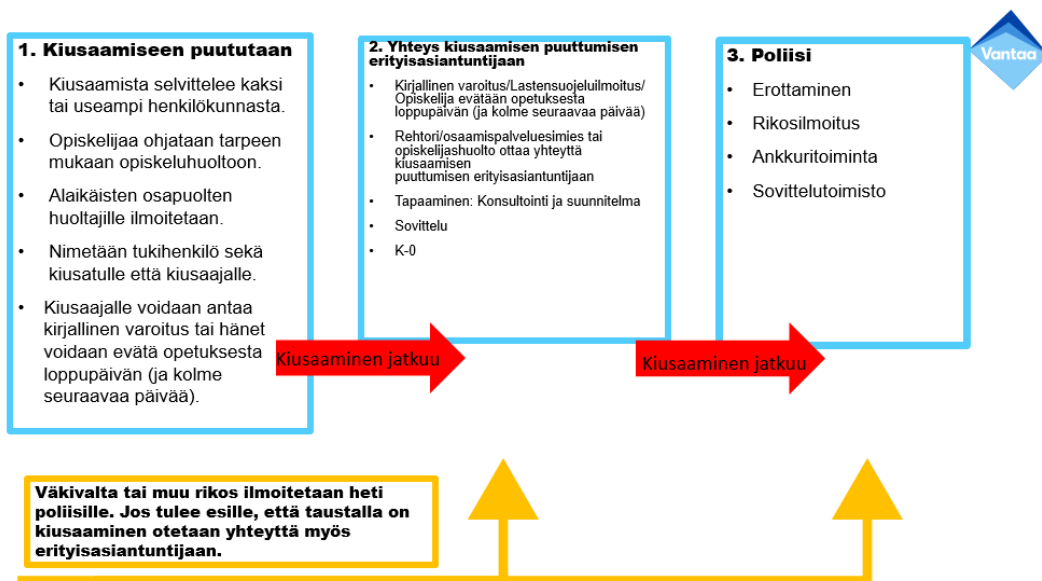
1. Jokainen kiusaamista tai häirintää havainnut tai siitä tiedon saanut huolehtii siitä, että asiaa lähdetään selvittämään nopeasti ja tosissaan.
2. Henkilökunta keskustelee asianosaisten kanssa ensin erikseen ja selvittää tilanteen kulun. Tavoitteena on, että jokaisen näkökulma tulee esiin. Tapahtumat kirjataan

tarkasti ylös ja sovitaan seurannasta ja sovittelusta. Sekä kiusatulle että kiusaajalle sovitaan tukiaikuinen. Opiskelija saa itse vaikuttaa siihen, kuka hänen tukiaikuisenansa toimii.

3. Tapauksesta kerätään tietoa haastattelemalla muita asiasta tietäviä opettajia ja muita asianosaisia, jotka ovat oppilaitoksen henkilökuntaa, tai opiskelijoita.
4. Opiskeluhoito (psykologi- ja kuraattoripalveluja sekä monialaista yksilökohtaista opiskeluhoitoa) otetaan mukaan, jos opiskelija haluaa.
5. Alaikäisten huoltajiin ollaan yhteydessä.
6. Kiusaajalle voidaan antaa kirjallinen varoitus. Jos kiusaaminen täyttää rikoksen tunnusmerkit, kiusaamisesta tehdään rikosilmoitus. Alaikäisestä tulee tilanteen vakavuuden mukaan tehdä lastensuojeluilmoitus.
7. Järjestetään eri osapuolten yhteinen asian käsittely, jonka tavoitteena on sopiminen, eli miten kohdataan toista jatkossa. Tämä voi olla vertaissovittelua, jos koululla on sellainen käytäntö. Tarvittaessa tehdään kirjallinen sopimus, jonka osapuolet allekirjoittavat.
8. Sovitaan seurantatapaamisten ajankohdat, joissa tarkistetaan, onko kiusaaminen loppunut.
9. Jos kiusaaminen ei lopu, otetaan käyttöön kurinpitotoimenpiteitä kuten kirjallinen varoitus (jos sellaista ei olla vielä annettu) tai opiskelijan opetukseen osallistumisen määräaikainen epääminen. Jos kiusaaminen täyttää rikoksen tunnusmerkit, kiusaamisesta tehdään rikosilmoitus ja lastensuojeluilmoitus.
10. Pyydetään apua muilta viranomaisilta kuten kaupungin kiusaamiseen puuttumisen erityisasiantuntijalta, kaupungin turvallisuusasiantuntijalta ja lastensuojeluviranomaiselta. Asian käsittely monialaisessa asiantuntijaryhmässä perustuu opiskelijan ja/tai huoltajan suostumukseen. Suostumus voi olla suullinen silloin, jos asiantuntijaryhmän käsittelyyn osallistuu opiskeluhoitoon henkilöstöä. Tiedot suullisen suostumuksen antamisesta kirjataan opiskeluhoitokertomukseen. Tarpeen mukaan myös Aseman lasten K-O-työntekijät sovittelevat. Jos käsittelyyn osallistuu muita tahoja tai jos opiskelija haluaa mukaan muita henkilöitä (esimerkiksi ystävän tai oppilaitoksen ulkopuolisen auttajatahon) suostumuksen tulee olla kirjallinen. Tiedot suostumuksen antamisesta kirjataan opiskeluhoitokertomukseen.
11. Jos kiusaaminen jatkuu näidenkin toimenpiteiden jälkeen, tehdään viimeistään nyt rikosilmoitus, nuori voidaan ohjata Ankkuri-toimintaan tai sovittelutoimistolle. Koulun tulee harkita erottamista määräajaksi.
12. Kaikki käyty keskustelut ja tapaamiset kirjataan muistioksi ja säilytetään samoin kuin opiskeluhoitokertomukset (opiskelu-aika + 10 vuotta).

Huomioitavaa on että 1.8.2022 lakimuutosten myötä oppilaitos voi käyttää kurinpitotoimia, vaikka samasta teosta olisi vireillä syyte tai tuomioistuimen antama rikostuomio.

Vantaan kiusaamiseen puuttumisen malli.

2.3.2 Kiusaaja tai kiusattu on henkilökuntaa

Jos syntyy epäily, että joku henkilökunnasta kiusaa opiskelijaa, siitä ilmoitetaan rehtorille. Hän jatkaa selvittelyä. Rehtori on yhteydessä toisen asteen koulutuksen johtajaan, kaupungin turvallisuusasiantuntijaan ja työsuojeluasiantuntijaan. Jos kiusaaminen täyttää rikoksen tunnusmerkit, kiusaamisesta tehdään rikosilmoitus. Rehtori ilmoittaa alaikäisen opiskelijan huoltajille.

Tilanteessa, jossa opettaja on kiusaamisen kohde, hän ilmoittaa asiasta rehtorille. Rehtori ottaa yhteyden kiusaamiseen puuttumisen erityisasiantuntijaan, kaupungin turvallisuusasiantuntijaan ja työsuojeluasiantuntijaan. Työntekijä tekee TUTKA-ilmoituksen.

3. Häirintään puuttuminen

Opiskelijoita rohkaistaan ilmoittamaan havaitsemastaan tai kohtaamastaan seksuaalisesta häirinnästä koulun henkilökunnalle. Opiskelijalle informoidaan, keneen hän on yhteydessä, jos seksuaalista häirintää tapahtuu harjoittelupaikassa.

Yhdenvertaisuuslaki uudistuu 1.6.2023. Koulun on ryhdyttävä tarpeellisiin toimiin oppilaaseen kohdistuvan häirinnän poistamiseksi. Koulutuksen järjestäjä syyllistyy syrjintään, jos näin ei toimita. Lisäksi häirinnän määritelmä muuttuu siten, että häirintä voi kohdistua yksilön lisäksi myös ihmisryhmään.

Häirintään puuttumisessa seurataan Toisen asteen koulutuksen kriisikortteja.

Mikäli häirinnän tekijä on henkilökuntaa, seksuaalinen häirintä voi johtaa huomautukseen, varoitukseen tai palvelussuhteen päättämiseen. Laki kunnallisesta viranhaltijasta (304/2003), valtion virkamieslaki (750/1994) ja työsopimuslaki (55/2001).

Seksuaalirikoksena rangaistavaksi säädettyjä tekoja ovat muun muassa raiskaus, pakottaminen seksuaaliseen tekoon, seksuaalinen hyväksikäyttö, seksuaalinen ahdistelu, lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö, seksuaalipalvelujen ostaminen nuorelta ja lapsen houkutteleminen seksuaalisiin tarkoituksiin. Sen lisäksi seksuaalinen häirintä voi olla kunnianloukkaus.

4. Jälkiseuranta

Sekä uhria että tekijää ehdotetaan heti ottamaan yhteyttä opiskeluhooltoon, kun kiusaamis-häirintä- tai väkivaltatilanne on koettu. Kiusaamistapauksessa uhrille ja tekijälle ohjataan tukihenkilö. Pitkittyneissä tilanteissa oppilaitoksen, kiusaamisen puuttumisen erityisasiantuntijan ja muiden viranomaisten yhteistyö jatkuu niin kauan, kun tilanne vaatii. Myös huoltajat tulee ottaa huomioon jälkiseurannassa.

5. Yhteistyö huoltajien kanssa

Huoltajille ilmoitetaan oppilaitoksen ennaltaehkäisevästä työstä sekä puuttumisesta kiusaamiseen, häirintää ja väkivaltaan huoltajanilloissa, tiedotteissa sekä sähköisen järjestelmän kautta. Heille tiedotetaan kiusaamisesta, häirinnästä ja väkivallasta, jotta he tunnistavat niiden eri muodot. He saavat myös tietoa ilmiöiden esiintyvyydestä ja vakavuudesta. Huoltajia rohkaistaan olemaan yhteydessä oppilaitokseen, jos saavat tietoa kiusaamisesta, häirinnästä tai väkivallasta.

Opettaja tai rehtori ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta niiden epäillyn ja niiden kohteina olevan opiskelijan huoltajalle tai muille lailliselle edustajalle.

Oppilaitoksen edustajat ovat yhteydessä huoltajiin puhelimitse tai sähköisen järjestelmän kautta. Jos yhteenotto tapahtuu puhelimitse, koulun tulee kirjata puhelu ja sen sisältö. Huoltajat osallistuvat järjestyssääntöjen laatimiseen.

6. Yhteistyö viranomaisten kanssa

Oppilaitos tekee lastensuojeluilmoituksen ja/tai rikosilmoituksen, kun tapahtuu väkivaltaa, rikos (esim. kunnianloukkaus, varastaminen, toisen tavaroiden rikkominen) tai jos on kyseessä pitkittynyt kiusaaminen. Seksuaalinen rikos kuten raiskaus, pakottaminen seksuaaliseen tekoon, seksuaalinen hyväksikäyttö, seksuaalinen ahdistus, seksuaalipalvelujen ostaminen nuorelta tai lapselta tulee aina ilmoittaa lastensuojeluun ja poliisille.

7. Suunnitelman päivittäminen, toteutumisen seuranta sekä seurantaan liittyvä kirjaaminen ja arviointi

Henkilökunta, opiskelijat, huoltajat, tarvittavat viranomaiset sekä yhteistyökumppanit tutustuvat suunnitelmaan uuden lukuvuoden alussa. Suunnitelmaa ja sen toteutumista arvioidaan keväällä. Suunnitelmaa päivitetään säännöllisestä sen mukaan, mitkä kehitystarpeet suunnitelmassa ja toiminnassa huomataan.

LIITE 2: TOISEN ASTEEN KOULUTUKSEN KRIISISUUNNITELMA (SUUNNITELMA KRIISI-, UHKA- JA VAARATILANTEIDEN VARALLE)

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmaan sisältyy kriisisuunnitelma, jossa kuvataan toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa. Tämä Vantaan kaupungin Toisen asteen koulutuksen yhteinen kriisisuunnitelma on laadittu yhteistyössä hyvinvointialueen ja muiden tarvittavien viranomaisten kanssa ottaen huomioon muut uhka-, vaara ja kriisitilanteita koskevat ohjeistukset sekä psykososiaalisen tuen ja jälkihoidon järjestämisen periaatteet.

Tämän suunnitelman lisäksi oppilaitoksissa on käytössä:

1) **Akuutin kriisitilanteen toimintaohje**, joissa toimipistekohtaiset ohjeet ja vastuuhenkilöt/yhteystiedot.

2) [Vantaan kaupungin kriisikortit](#), joissa on lyhyet ja tiiviit ohjeet erilaisissa kriisitilanteissa toimimiseen. Kriisikortit on suunniteltu niin, että etupuoella korttia on akuutin tilanteen ohjeet ja toisella puolella jälkitilan ohjeet.

Toimintatavat akuuteissa kriisitilanteissa

Hätäilmoitus 112 - Kerro kuka olet. - Kerro mitä on tapahtunut. - Kerro missä on tapahtunut. - Kerro onko joku vaarassa. - Vastaa kysymyksiin. - Sovi selkeä tapaamispaikka. - Älä sulje puhelinta, ennen kuin saat luvan.	Palo ja pelastusohje - Pelasta vaarassa olijat. - Hälytä apua 112. - Tyhjennä koulu pelastussuunnitelman mukaan. - Odota lisäohjeita kokoontumispaikalla. - Anna tarvittaessa ensiapua. - Vaaran uhatessa ulkona järjestä suojautuminen sisälle.
Opiskelijalla teräase - Jos tilanne on uhkaava, soita 112:een. - Rauhallisessa tilanteessa pyydä opiskelijaa luovuttamaan teräase pois. - Väkisin sen voi ottaa vain poliisi. - Kaikki poisotetut teräaseet luovutetaan poliisille. - Tarvittaessa tehdään lastensuojeluilmoitus sekä aina ilmoitus huoltajalle. - Menettely on sama, jos opiskelijalla on ampuma-ase, replika-ase, muovikuula-ase tai jokin lyömäase.	Soita 112:een ainakin näissä tilanteissa - Iso tappelu, jossa on useita osallistujia tai tappelu, johon ei ole turvallista puuttua. - Tilanteessa käytetään jonkinlaista välinettä. - Pahoinpitelyssä seurauksena syntyy muita kuin lieviä vammoja. - Kyseessä on pahoinpitely, jossa potkut kohdistuvat pään alueelle tai teko tapahtuu maassa makaavaan. - Kyseessä on seksuaalirikos. - Tilanteessa on syntynyt jollekulle vakavia vammoja. - Opiskelijalla on teräase, eikä hän suostu luovuttamaan sitä opettajalle. - Opiskelijalla on ase tai et tunnista välinettä leluksi. - Kyseessä on väkivaltainen uhkaus (netti, kirje, puhelin, pommihauka ym.). - Kyseessä on kiinnipito, jossa ei selvitä omin voimin. - Opiskelija on kadonnut. - Opiskelijalla on hallussaan huumausaineita. - Opiskelija on akuutisti itsetuhoinen

Lyhyt muistilista henkilökunnalle akuutin tilanteen alkuvaiheen hoitamiseen

1. **Soita** vartijalle tai 112
2. **Jos mahdollista**, rauhoittele osallisia ja selvitä onko kyseessä opiskelija vai ulkopuolinen henkilö. Selvitä, ketkä tilanteessa ovat osallisia.
3. **Soita** omalle esimiehelle, ja kerro mitä on tapahtunut.
4. **Jos mahdollista**, ota yhteys tilanteessa olevan opiskelijan kanssa hänen huoltajaansa, jos opiskelija on alaikäinen.
5. Kriisiryhmä kutsutaan koolle (voi olla sähköinen tapaaminen). Ensimmäisen kriisiryhmän kutsuu koolle rehtori tai Variassa se esimies, joka tiedon tapahtuneesta on saanut, riippumatta siitä, kenen opiskelija on kyseessä. Kutsuminen tapahtuu laittamalla viesti kriisiryhmän jäsenten Signal -ryhmään. Kokouksessa sovitaan, kuka esimies johtaa tapausta koululla, ja tehdään tehtävänjako. Kriisiryhmän puheenjohtaja on toimipistevastaava, joka on aina mukana vähintään ensimmäisessä kokouksessa.
6. Tilannetta johtamaan sovittu esimies tiedottaa omaa esimiestään (päällikköä) ja rehtoria. Esimies saa tilanteen mukaan heiltä ohjeita ja apua.
7. Tilannetta johtamaan sovittu esimies päättää kriisiryhmän tuella, keitä tilanteesta tulee **nopeasti** ja **ensisijaisesti** tiedottaa. Kasvatuksen ja oppimisen toimialan viestintätiimiä tulee tiedottaa kriisistä varhaisessa vaiheessa. Ensisijaisesti ollaan yhteydessä Toisen asteen vastuutiedottajaan (040 527 1533). Tiimi auttaa tarvittaessa viestinnän suunnittelussa ja sisäisen viestin (henkilöstö) ja ulkoisen viestin (esim. huoltajat, opiskelijat, media) laatimisessa.
8. Yleensä on hyvä tiedottaa (tilanteessa mukana olleen opiskelijan huoltajan lisäksi) heti ainakin tilanteessa mukana olleen opiskelijan opettajia, opinto-ohjaajaa ja opiskeluhuollon henkilöstöä. Tiedottaminen henkilökunnalle kannattaa tehdä kaikille yhteisellä viestillä, jotta kaikilla on sama tieto asiasta.
9. Muille opiskelijoille tai heidän huoltajilleen tiedotetaan tarpeen mukaan. Tilannetta johtava esimies sopii tässä asiassa oman esimiehensä ja toimipistevastaavan kanssa kohderyhmät, kanavat, ajoituksen ja vastuut. Tiedottaminen on hyvä miettiä rauhassa akuutin tilanteen hoitamisen jälkeen, kuitenkin mahdollisimman pian.
10. Oppilaitoksen sisäisen kriisiviestinnän päävastuu on rehtorilla. Hän saa tukea viestintään Kasvatuksen ja oppimisen viestintätiimiltä.
11. Oppilaitoksen ulkoisesta kriisiviestinnästä vastaa rehtori. Jos kyseessä on valtakunnallista mediaa kiinnostava tai oppilaitosta laajempi tapaus, ulkoisesta viestinnästä vastaa Toisen asteen koulutuksen johtaja ja tarvittaessa Kasvatuksen ja oppimisen toimialan apulaiskaupunginjohtaja. He saavat viestintätukea Kasvatuksen ja oppimisen viestintätiimiltä.
12. Jos kriisin hallinta tai johtaminen on siirtynyt viranomaisille (esim. poliisille tai palokunnalle), myös viestintävastuu siirtyy heille. Tällöin myös sisäinen tiedottaminen hoidetaan yhteistyössä viranomaisten kanssa. Toiminnan johtamisesta vastaava kaupungin viranomainen vastaa kaikissa tilanteissa

vastuullaan olevia palveluja koskevasta tiedottamisesta, kuten oppilaitoksen aukioloista kriisitilanteesta.

Kriisisuunnitelman johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako

Jokaisessa oppilaitoksessa toimii kriisiryhmä.

Kriisiryhmän ja rehtorin/toimipistevastaavan tehtävät

Yleiset tehtävät rehtori/toimipistevastaava

- Lukion rehtori / Varian toimipistevastaava vastaa toimipistekohtaisen toimintaohjeen ja lukion kriisiryhmän kokoonpanon ajantasaisuudesta sekä muista ryhmän tehtävistä.
- Kriisitilanteessa sekä sisäisestä että ulkoisesta viestinnästä vastaa oppilaitoksen rehtori. Jos tilanteessa on mukana esim. pelastus- tai poliisiviranomaisia, tiedotusvastuu ulospäin itse tapahtumasta on heillä. Oppilaitokset toimivat kaupungin viestintäohjeiden mukaan.
- Järjestää turvallisuuteen liittyvää ylläpitävää koulutusta sekä ohjaa henkilöstöä tarvittaviin koulutustilaisuuksiin.

Yleiset tehtävät/ kriisiryhmä

- Analysoi eri tilanteissa toteutettuja toimia ja laatii niiden pohjalta korjausehdotuksia toimintamalleihin ja suunnitelmiin.
- Käy lävitse lukion turvallisuuskartoituksen (riskikartoitus) lukuvuoden alussa ja tämän jälkeen koko henkilökunnan kanssa (turvallisuusryhmä, päivitys).

Keskeiset yhteistyötahot:

- Toisen asteen koulutuksen johtaja: Ari Ranki puh. 050 314 5378
- Vantaan kaupungin turvallisuustiimi (päivystys): puh 09-83950170
- Poliisi puh. 112
- Lastensuojelu viranomaisnumero, klo 8–16 (ilmoitus/konsultaatio) puh. 09-4191 5501
- Vantaan sosiaali- ja kriisipäivystys (24/7) puh. 09-4191 5800
- Toisen asteen koulutuksen vastuutiedottaja 040 527 1533

Kriisitilanteiden ehkäisy ja toimintavalmiuden ylläpito

Kriisivalmiuden ylläpitämiseksi **vuosittain** suoritetaan muun muassa seuraavat toimenpiteet:

- poistumistiekarttojen esillä olon tarkistus, väylien esteettömyys ja poistumisharjoitus
- pelastusvälineiden, sammutuskaluston, hätäohjeiden, yhteystietojen ym. tarkistus
- ensiapuvälineiden tarkistaminen ja puuttuvien tarpeiden hankkiminen
- tilanteiden ennakokäsittely opiskelijoiden kanssa (opettajat)

Kriisityöryhmä kokoontuu säännöllisesti suunnittelu- ja valmistelukokouksiin (ns. vuosikokoukset). Tämän lisäksi akuuteissa kriisitilanteissa rehtori/osaamispalveluesihenkilö kutsuu kriisityöryhmän jäsenet koolle mahdollisimman pikaisesti suunnittelemaan ja koordinoimaan työskentelyä ja yhteistyötä tilanteessa. Kriisitilanteen huomannut tai siitä tiedon saanut on velvollinen ilmoittamaan siitä rehtorille, jotta tämä voi kutsua kriisityöryhmän koolle. Kriisityöryhmä siis suunnittelee, kehittää, koordinoi ja arvioi jälkeinpäin oppilaitoksen toimintaa kriisitilanteissa lukukauden aikana pitkäjänteisesti sekä akuuteissa tilanteissa toimimiseksi. Oppilaitoksen kriisityöryhmä voi halutessaan ja tarpeen mukaan pyytää tukea näihin Vantaan kaupungin turvallisuustiimistä sekä muilta viranomaistahoilta, seurakunnalta jne. Vuosittaisten kokousten yhteydessä päivitetään toimipistekohtaista ohjetta tarpeen mukaan.

Perehdyttäminen

Kaikkiin mainittuihin kriisitilanteiden ohjeisiin (kriisikortit, akuutin tilanteen toimintaohje ja tämä kriisisuunnitelma) on syytä tutustua etukäteen esim. osana henkilökunnan ja uusien työntekijöiden perehdytysuunnitelmaa, jotta kriisitilanteen yllättäessä työntekijänä on varmempi olo toimia. Lisäksi kriisityön toimintatavoista on hyvä järjestää henkilökunnalle esim. kahden vuoden välein teemallisia työpajoja tai koulutusta, jolla vahvistetaan yhteistyötä ja tietotaitoa toimia kriisitilanteissa.

Kriisiviestintä

Muista viestintä kriisitilanteissa. Ilmoita poikkeustilanteesta aina omalle esimiehellesi, turvallisuusasiantuntijalle ja Kasvatuksen ja oppimisen viestintätiimille. Näin tieto tapahtuneesta saavuttaa oikeat henkilöt ja saat apua kriisin hoitamiseksi. Muistilistassa kuvattu myös viestinnän vaiheet ja vastuut.

Kriisin laajuus määrittelee viestinnän suunnittelun kulloisenkin kokoonpanon. Yksittäistä oppilaitosta koskevassa kriisissä asia ratkaistaan rehtorin, Kasvatuksen ja oppimisen viestintätiimin ja (Variassa tiedottajan) yhteistyöllä. Laajemmassa kriisissä, kuten koko suuralueen turvallisuutta uhkaavassa tai mediaa erityisesti kiinnostavassa tilanteessa, mukaan otetaan myös toisen asteen koulutuksen johtaja.

Viestintää suunnitteleva ryhmä (rehtori, kasvatuksen ja oppimisen viestintätiimi, tarvittaessa toisen asteen koulutuksen johtaja ja muut tarvittavat tahot) sopii yhdessä viestinnän toimenpiteet, kohderyhmät, kanavat ja aikataulun. Kasvatuksen ja oppimisen viestintä luonnostelea tarvittavan tiedotteen ja oppilaitoksen rehtori/toisen asteen koulutuksen johtaja hyväksyy sen tai ehdottaa muutoksia luonnokseen välittömästi.

Jos tilanne vaatii mahdollisimman nopeaa reagointia eikä rehtori/toisen asteen koulutuksen johtaja ole tunnin sisällä tavoitettavissa, Kasvatuksen ja oppimisen viestintätiimi lähettää tiedotepohjan oman harkintansa mukaan eteenpäin.

Suunnitelman arviointi ja päivittäminen

Tämä suunnitelma arvioidaan ja päivitetään säännöllisesti tarpeen mukaan, yhteystietojen osalta vuosittain.

**Vantaa
Vanda**